

MATERIAŁY ZACHODNIOPOMORSKIE

Rocznik Naukowy Muzeum Narodowego w Szczecinie

Nowa Seria

tom X
2013

zeszyt 1
Archeologia

Szczecin 2015

Redaktor naczelny wydawnictw Muzeum Narodowego w Szczecinie
Lech Karwowski

Redakcja naukowa tomu
Anna B. Kowalska, Krzysztof Kowalski, Dorota Kozłowska,
Bartłomiej Rogalski

Redakcja wydawnicza
Anna B. Kowalska, Krzysztof Kowalski, Dorota Kozłowska,
Bartłomiej Rogalski

Korekta
Anna B. Kowalska, Krzysztof Kowalski, Dorota Kozłowska,
Bartłomiej Rogalski

Tłumaczenia i korekta tłumaczeń
Tomasz Borkowski
Agnes Kerrigan (proofreading)

Recenzenci
dr hab. prof. UW Joanna Kalaga, dr hab. prof. UW r Tomasz Płonka

Adres Redakcji
Muzeum Narodowe w Szczecinie
70-561 Szczecin, ul. Staromłyńska 27
tel. (+48) 91 431 52 02
fax (+48) 91 431 52 04

Projekt okładki
Waldemar Wojciechowski

Skład i druk
XPRESS Sp. z o.o.

ISSN 0076-5236

© Copyright by Muzeum Narodowe w Szczecinie and Authors

Szczecin 2015

SPIS TREŚCI

STUDIA I MATERIAŁY

Tadeusz Galiński

- Bolków nad jeziorem Świdwie. Nowe materiały kultury ahrensburgskiej 7
Bolków on Lake Świdwie. New Ahrensburgian materials. Summary 113

Paweł Gan, Tomasz Galewski, Andrzej Kasprzak

- Badania specjalistyczne nowych znalezisk z wczesnej epoki żelaza
odkrytych na stanowisku 4 w Miechęcinie, pow. kołobrzeski 115
Physicochemical research on pottery of the Early Iron Age
from Miechęcino site 4, Kołobrzeg district. Summary 132

Marcin Biborski, Piotr Kaczanowski, Janusz Stępiński

- Badania metaloznawcze mieczy z cmentarzyska z okresu rzymskiego
w Czelinie, woj. zachodniopomorskie 133
Metallurgy study on swords from the Roman period burial ground in Czelin,
West Pomeranian Voivodeship. Summary 156

Grzegorz Brzustowicz

- Konwent cysterek w Koszalinie. Część 1. Zarys dziejów 159
The Cistercian convent in Koszalin. Part 1. A sketch of history. Summary 189

Joanna Abramów, Dorota Bienias, Jacek Borkowski,

Lidia Cymek, Andrzej Kuczkowski, Franciszek Rożnowski

- Konwent cysterek w Koszalinie. Część 2. Badania archeologiczne
na cmentarzysku przyklasztornym 191
The Cistercian convent in Koszalin. Part 2. Archaeological excavations
on the convent's cemetery. Summary 235

Jacek Borkowski, Andrzej Kuczkowski

- Proces lokacji średniowiecznego Koszalina w świetle źródeł
archeologicznych i historycznych 237
The process of the location of medieval Koszalin in the light of archaeological
and historical sources. Summary 253

Andrzej W. Święch

- Problematyka podwodnych badań archeologicznych
w kontekście dyskursów kulturowych 255
The issue of underwater archaeological research
in the context of cultural discourses. Summary 275

ODKRYCIA

Michał Bugaj, Kamil Kajkowski

- Sztylet z miejscowości Głuszyno z Pomorza Środkowego
A dagger from Głuszyno in Central Pomerania 277

Grzegorz Durdyń, Andrzej Janowski Łuskowo, gm. Wolin, stan. 8 (AZP 20-07/2) Łuskowo, Wolin commune, site 8 (AZP 20-07/2)	285
Bernard Cedro, Bartłomiej Rogalski Dwie szpile skrzydełkowate z Kościna, gm. Dobra, pow. Police, stan. 6 (AZP 30-04/145) Two wing pins from Kościno, Dobra commune, Police district, site 6 (AZP 30-04/145)	289
Bartłomiej Rogalski, Sławomir Słowiński Ratownicze badania osady z okresu wpływów rzymskich w miejscowości Krzęcin, gm. <i>loco</i> , woj. zachodniopomorskie Rescue excavations on a Roman period settlement in Krzęcin, Choszczno commune, West Pomeranian Voivodeship	293
Andrzej Kuczkowski Wczesnośredniowieczny grot włóczni z miejscowości Bonin, gm. Manowo, pow. Koszalin An early medieval spearhead from Bonin, Manowo commune, Koszalin district	303
Anna B. Kowalska Przyczynek do znajomości dziecięcego obuwia skórzanego wolinian w okresie nowożytnym A contribution to the knowledge of children's leather shoes from Wolin in the post-medieval period	307
Ewa Górkiewicz Elementy infrastruktury wodnej ze wsi Bardy, pow. Kołobrzeg Elements of water supply infrastructure from Bardy village, Kołobrzeg district	317
Andrzej Kuczkowski Śródleśne nowożytne miejsce obróbki kamieniarskiej w miejscowości Rosnowo, gm. Manowo (pow. Koszalin) A post-medieval stone processing site in a forest in Rosnowo, Manowo commune (Koszalin district)	325
RECENZJE I OMÓWIENIA	
Bartłomiej Rogalski Henryk Machajewski, <i>Gronowo, Ein Gräberfeld der Wielbark-Kultur in Wespommern</i> , Warszawa–Szczecin–Gdańsk 2013	331
Krzysztof Kowalski Anna B. Kowalska, <i>Wytwórczość skórzana w późnośredniowiecznej Dzielnicy Chyżyńskiej w Szczecinie. Leatherworking in Late Medieval Szczecin Chyżyńska Neighbourhood</i> , Muzeum Narodowe w Szczecinie, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Szczecin 2013	333

- Dorota Kozłowska
Wojciech Blajer, *Młodsza epoka brązu na ziemiach polskich w świetle badań nad skarbami*, Kraków 2013 337
- Anna B. Kowalska
Marta Osypińska, *Zwierzęta w gospodarce wczesnośredniowiecznego Szczecina*, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Poznań 2013 339
- Anna B. Kowalska
Henryk Paner, *Średniowieczne świadectwa kultu maryjnego. Pamiątki pielgrzymie w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Gdańsku*, seria *Fontes Commentationesque ad res gestas Gedani et Pomeraniae*, t. IV, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, Gdańsk 2013 341
- Anna B. Kowalska
Błażej M. Stanisławski, *Jómsswikingowie z Wolina-Jómsborga – studium archeologiczne przenikania kultury skandynawskiej na ziemiach polskich*, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Wrocław 2013 343
- Anna B. Kowalska
Wolin wczesnośredniowieczne, część 1, red. B. Stanisławski, W. Filipowiak, „*Origines Polonorum*”, t. VI, Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, Warszawa 2013 345
- Anna B. Kowalska
Economies, monetisation and society in the West Slavic lands 800–1200 AD, red. M. Bogucki, M. Rębkowski, seria *Wolińskie Spotkania Mediewistyczne*, t. 2, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, s. 380, Szczecin 2013 347
- Ewa Górkiewicz
Andrzej Kuczkowski *Cholin – Gollennberg – Góra Chetmska. Źródła archeologiczne do dziejów Góry Chetmskiej koło Koszalina*, Koszalin 2013 349
- Anna B. Kowalska
Eugeniusz Cnotliwy, *Przedmioty z poroża i kości z Janowa Pomorskiego*, „*Studia nad Truso*”, t. II, red. Bogucki Mateusz, Marek F. Jagodziński, Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Elbląg 2013 351
- Ewa Górkiewicz
Child and childhood in the light of archeology, red. Paulina Romanowicz, Wrocław 2013 353
- Anna B. Kowalska
Od chrystianizacji do współczesności. Studia zebrane z okazji jubileuszu 750-lecia kościoła Świętego Ducha w Moryniu, red. Paweł Migdalski, seria „*Terra Incognita*”, t. 8, Stowarzyszenie Historyczno-Kulturalne „*Terra Incognita*”, Chojna–Moryń 2013 357

Anna B. Kowalska Michał Sołtysiak, <i>Podstawy ekonomiczne powstawania średniowiecznych ośrodków miejskich na Pomorzu Zachodnim w świetle badań archeologicznych</i> , Uniwersytet Adama Mickiewicza w Gdańsku, Poznań 2013	359
Sławomir Słowiński <i>XVII Sesja Pomoroznawcza, vol. 2, od późnego średniowiecza do czasów nowożytnych</i> , red. Henryk Paner, Mirosław Fudziński, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, Gdańsk 2013	361
Anna Uciechowska-Gawron <i>Trzebiatów – spotkania pomorskie 2013</i> , red. Janina Kochanowska, Trzebiatów 2014	363
Marta Kurzyńska Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2012 rok. Suplement	365
Indeks nazw geograficznych. Suplement 2012	385
Marta Kurzyńska Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2013 rok	387
Indeks nazw geograficznych 2013	441
K R O N I K A	
Archeologiczna ścieżka edukacyjna w Czelinie, gm. Mieszkowice, pow. Gryfino	445
Eksperymentalny rejs replikami dłubanek z X wieku rzeką Odrą z Opola do Wolina w 2003 roku	451
<i>Zapomniane Oblicza Motyw twarzy na zabytkach archeologicznych z ziem polskich od IV tysiąclecia p.n.e. do XVII w. n.e.</i> Wystawa czasowa	461
XIX Sesja Pomoroznawcza	465
<i>In gremio – In praxi. Przedmioty skórzane na co dzień i od święta</i> , Konferencja naukowa	467

Marta Kurzyńska

Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego za 2012 rok. Suplement

„Materiały do bibliografii archeologii Pomorza Zachodniego” stanowią kontynuację „Materiałów do bibliografii archeologii polskiej Pomorza Zachodniego” zapoczątkowanych przez prof. Władysława Filipowiaka (za lata 1945–1956), a następnie opracowywanych przez Marię Danutę Wołągiewicz (za lata 1956–1995), publikowanych na łamach „Materiałów Zachodniopomorskich” (T. 2–42, 1957–1997). Bibliografia gromadzi publikacje naukowe i popularnonaukowe z danego roku, dotyczące zagadnień archeologicznych i dziedzin pokrewnych, w tym historii, sztuki, architektury, czy numizmatyki. Rejestruje również doniesienia z regionalnej prasy i wybranych portali internetowych dotyczących archeologii, które składają się w kalendarium bieżących badań i zainteresowań. Zakres terytorialny bibliografii to obszar Pomorza Zachodniego rozumianego jako kraina historyczno-geograficzna, obejmująca tereny dawnego Księstwa Pomorskiego wraz z całością obecnego woj. zachodniopomorskiego (w tym: płn.-zach. woj. pomorskiego, płn.-zach. woj. wielkopolskiego, płn. Meklemburgia-Pomorze Przednie oraz płn.-zach. dawnej Nowej Marchii). Podstawą opracowania są elektroniczne bazy bibliograficzne (Bibliografia Pomorza Zachodniego – Książnica Pomorska w Szczecinie; Landesbibliographie Mecklenburg-Vorpommern – Uniwersytet w Greifswaldzie; Bibliographieportal zur Geschichte Ostmitteleuropas – Instytut Herdera w Marburgu; Bibliografie Zawartości Czasopism – Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Muzeum Narodowego w Szczecinie; Bibliografia Pomorza Gdańskiego i Środkowego – Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku/Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku; Lubuska Bibliografia Regionalna – Wojewódzka i Miejska Biblioteka w Gorzowie Wlkp.; Koszalińska Bibliografia Regionalna Biblioteka Publiczna w Koszalinie; Regesta Imperii. Die Literaturdatenbank zum Mittelalter – Akademia Nauk i Literatury w Mainz; Baza Publikacji Pracowników US – Uniwersytet Szczeciński; CEON Biblioteka Nauki; Academia.edu) oraz katalogi bibliotek i wydawnictw wybranych instytucji.

1. Adamik Joanna

Idea skrzyni kamiennej jako formy grobu na terenie ziem polskich w późnej epoce brązu i wczesnej epoce żelaza, Rzeszów 2012, 348.

(Collectio Archaeologica Resoviensis; 18)

[Zawiera: Katalog stanowisk z grobami skrzynkowymi kultury łużyckiej, pomorskiej i kurhanów zachodniobałtyjskich na terenie Polski, 147–280]

2. Afeltowicz Beata

Nazwy miejscowe byłego powiatu łobeskiego, Szczecin 2012, 263.

(Rozprawy i Studia – Uniwersytet Szczeciński; 796/870)

Annaert Rica (red.)

Zob. Messal Sebastian... .

3. Anklewicz Marian

„Castrum Doberen” – zamek i jego mieszkańcy, „Zeszyty Kulickie” 9, 2012, 213–229.

[Dobra Nowogardzka]

4. Ansoerge Jörg

Rauchen gefährdet die Gesundheit. Archäologische Belege aus Stralsund, „StraleSunth. Stadt-Schreiber-Geschichte(n)” 2, 2012, 104–108.

5. Ansoerge Jörg, Samariter Renate

Archäologische Untersuchungen im ehemaligen Greifswalder Franziskanerkloster, „Greifswalder Beiträge zur Stadtgeschichte, Denkmalpflege und Stadtanierung” 6, 2012, 26–33.

6. Arkuszewski Grzegorz

[Znaleziska numizmatyczne]. *Suchań, gm. Stargard, pow. stargardzki*, „Wiadomości Numizmatyczne” 2 (56), 2012, 284–290.

Auge Oliver (red.)

Zob. Werlich Ralf G.

7. Babij Paweł

Pomorscy drużynnicy jako element elity barbarzyńskiej, [w:] *Barbarzyńcy u bram. Monografia oparta na materiałach z 6. Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego, Wolin 5–7.08.2011*, red. M. Franz, Z. Pilarczyk, Toruń 2012, 125–141.

(Mare Integrans. Studia nad dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego)

8. Bartosik Przemysław

Szkice do dziejów Człopy i okolic, Człopa 2012, 142.

9. Behrens Anja

Neues von Rügens Großsteingräbern, „Archäologie in Deutschland” 1 (28), 2012, 70.

[Seedorf–Burtevitz]

10. Bemerkungen

Bemerkungen zur Renaissance in Stralsund, Hrsg. G. Möller, D. Volksdorf, Starlsund 2012, 80.

(Schriftenreihe Stralsunder Denkmale; 2)

11. Bielecka Ewa

Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie. Przewodnik po Muzeum, wyd. 8, Darłowo 2012, 34.

12. Biermann Felix

Mitbringsel eines Wallfahrers, „Archäologie in Deutschland” 6 (28), 2012, 48.

[Altentreptow]

13. Bogucki Mateusz, Wywrot-Wyszowska Beata

[Znaleziska numizmatyczne]. *Budzistowo, gm. Kołobrzeg, pow. kołobrzegi*, „Wiadomości Numizmatyczne” (56), 2012, 291–292.

14. Borkowski Jacek, Kuczkowski Andrzej

Poza szlakiem. Źródła archeologiczne do dziejów małych miast Pomorza Środkowego, cz. 1: *B. woj. koszalińskie*, Koszalin 2012, 532.

(Koszalińskie Zeszyty Muzealne. Seria B–8, Archeologia; 2. Źródła Archeologiczne do Dziejów Miast Pomorza Środkowego; 2)
[Barwice, Biały Bór, Bobolice, Czaplonek, Darłowo, Drawsko Pom., Kalisz Pom., Karlino, Polanów, Połczyn Zdrój, Sianów, Szczecinek, Świdwin, Złocieniec]

Borkowski Jacek

Zob. DP: Polechoński Piotr.

15. Brandt Dirk, Lutze André

Greifswalder Franziskanerkloster. Ergebnisse bauhistorischer Untersuchungen im Bereich von Kirche und Klausur, „Greifswalder Beiträge zur Stadtgeschichte, Denkmalpflege und Stadtsanierung” 6, 2012, 16–25.

16. Brüggemann Ludwig

Ausführliche Beschreibung des gegenwärtigen Zustandes des Königl. Preußischen Herzogtums. Vor- und Hinterpommern, Teil 1, Greifswald 2012, 624.

(Sedina-Archiv Sonderhefte; 13)

[Tekst oryginalny: **Brüggemann Ludwig**, *Allgemeine Einleitung und Beschreibung des Preußischen Vorpommern*, Stettin 1779]

17. Budziałkowski Jerzy

Pozdrowienia z Darłowa i Darłówka. Poczłtówki z widokami Darłowa i Darłówka 1892–1918 z kolekcji Marii i Jerzego Budziałkowskich oraz Muzeum Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie, Darłowo 2012, 238.

Budziałkowski Jerzy (oprac.)

Zob. Szumowska-Charbin Monika (oprac.)... .

18. Buko Andrzej

Główny cezurę i wyznaczniki zmian społeczno-kulturowych na ziemiach polskich we wczesnym średniowieczu. Zarys problematyki badawczej, [w:] *Rytm przemian kulturowych w pradziejach i średniowieczu*, red. B. Gediga, A. Grossman, W. Piotrowski, Biskupin 2012, 411–447.

(Prace Komisji Archeologicznej; 19. Biskupińskie Prace Archeologiczne; 9)

19. Burdzy Maciej

Pałace, zamki i dwory Ziemi Zachodniopomorskiej. Powiat Policki, Szczecin 2012, 52. [Buk, Jasienica, Kamieniec, Karszno, Leśno Górne, Ostoja, Przylep, Rajkowo, Skarbimierzyce, Sierakowo, Stolec, Tanowo, Trzebie radz, Warnik, Zalesie]

Büsing Burkhard (red.)

Zob. Werlich Ralf G.

20. Brzustowicz Grzegorz J.

Fohwark rycerski w Granowie do końca XVI w., „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archivalny” 19, 2012, 79–99.

21. Cerman Markus

Villagers and Lords in Eastern Europe 1300–1800, Houndsmills [et al.] 2012, 156.

(Studies in European History)

Chojecka Joanna (red.)

Zob. *Plany*... .

22. Ciesielska Adriana

Przemiany kulturowe na obszarze między Odrą a Wisłą na przelomie starożytności i średniowiecza. Studium metodologiczne, Poznań 2012, 418.

(Archeologia – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; 51)

[W aneksach tabele: Skarby monet rzymskich odkryte na obszarze między Odrą a Wisłą, 375–384; Skarby srebrne z Pomorza, 389–393; Skupiska osadnicze na obszarze Pomorza zachodniego i Pomorza Środkowego wg K. Przewoźnej, 397–398; Skupiska osadnicze na obszarze Pomorza zachodniego i części Pomorza Środkowego we wczesnym średniowieczu wg W. Łosińskiego, 399; Groby książęce, 409]

23. Czarnuch Zbigniew

Wysokie stany i powódzie na wodach Odry, Warty i Noteci. Kalendarium, cz. 1, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 19, 2012, 105–119.

Czebreszuk Janusz (red.)

Zob. Makarowicz Przemysław.

24. Degler Adam (rec.)

[**Dymowski Arkadiusz**, *Znaleziska monet rzymskich z terenu Polski rejestrowane w pierwszych latach XXI wieku. Aspekty źródłoznawcze*, Zielona Góra 2011], „Wiadomości Numizmatyczne” 1 (56), 2012, 141–146.

25. Dębowski Michał

Problemy ochrony układów przestrzennych miejscowości pozbawionych praw miejskich na przykładzie dawnych miast Pomorza Zachodniego. Miasta zdegradowane – wsie nobilitowane, „Zachodniopomorskie Wiadomości Konserwatorskie” 5, 2012, 81–96.

Drejer Joanna (red.)

Zob. Florjanowicz Paulina.

Dudź Jerzy (oprac.)

Zob. Szumowska-Charbin Monika (oprac.)... .

26. Dymowski Arkadiusz

Drobne znaleziska monet rzymskich z terenu Polski, cz. 1, „Wiadomości Numizmatyczne” 1(56), 2012, 120–126.

[Koszalin, Stargard Szcz., Szczecin, Witkowo]

Dzieduszycki Wojciech (red.)

Zob. Kajkowski Kamil, *Czy bogowie...*; Szczepanik Paweł, *Obcy...* .

27. Gwiazdowska Ewa

Dzieje Nowogardu odzwierciedlone na dawnych widokach, „Zeszyty Kulickie” 9, 2012, 41–63.
(Spotkanie Kulickie Poświęcone Dziejom Ziemi Nowogardzkiej; 1)

28. Garas Monika

Lokalizacja cmentarzyk wczesnośredniowiecznych na terenie Pomorza Zachodniego. Analiza topograficzna, [w:] *Ze studiów nad wczesnośredniowiecznym Pomorzem*, red. W. Świątosławski, Łódź 2012, 75–88.

(Acta Archaeologica Lodziensia; 58)

[Cedynia, Dębczyno, Gützkow, Kamień Pom., Kołobrzeg, Prenzlau, Szczecin, Trzebiatów, Uznam (wyspa), Wogast, Wolin]

Günsenin Nergis (red.)

Zob. Ossowski Waldemar.

Faust Ulrich (red.)

Zob. Schoebel Martin.

Filipow Krzysztof (red.)

Zob. Musiałowski Adam.

Filipowiak Wojciech

Zob. DPI: Pastuszka Wojciech, 21.06.2012.

Fischl Klára P. (red.)

Zob. Makarowicz Przemysław.

29. Florjanowicz Paulina

Działania na rzecz ochrony zabytków Polski zachodniej i północnej w polityce edukacyjnej Narodowego Instytutu Dziedzictwa = Politische Bildungsarbeit des Nationalinstituts für Kulturerbe (NID) im Bereich der Denkmalpflege in West- und Nordpolen, [w:] *Polsko-niemieckie dziedzictwo*

kulturowe a społeczeństwo obywatelskie w dzisiejszej Polsce. Doświadczenia, trendy, szanse. Dokumentacja konferencji w Collegium Polonicum w Ślubicach, 10–12.03.2012 = *Deutsch-polnisches Kulturerbe und die Zivilgesellschaft im heutigen Polen*, red. P. Zalewski, J. Drejer, Warszawa 2012, 47–57.

(Seria Wydawnicza Katedry Ochrony Zabytków Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą; 1)

Foltyń Rafał (oprac.)

Zob. Szumowska-Charbin Monika (oprac.)... .

Franz Maciej (red.)

Zob. Babij Paweł; Kajkowski Kamil, *Rola...*; Makowski Andrzej; Sikora Jerzy, *Wczesno-średniowieczne...*; Szczepanik Paweł, *Maski...* .

30. Gahlbeck Christian

Templariusze, joannici, cystersi, [w:] *Wędrowki między Odrą a Drawą. Spotkanie z Nową Marchią*, red. Paweł Rutkowski, Poczdam 2012, 148–153.

(Poczdamska Biblioteka Europy Środkowej i Wschodniej. Podróże Kulturalne)

31. Gardeła Leszek

Pochówki na brzuchu we wczesnośredniowiecznej Polsce. Suplement, „Pomniki Dawnego Prawa” 20, 2012, 30–37.

[M. in.: Cedynia. Suplement art.: **Gardeła Leszek**, *Gryź ziemię! Pochówki na brzuchu we wczesnośredniowiecznej Polsce w perspektywie porównawczej*, „Pomniki Dawnego Prawa” 16, 2011, 38–59]

32. Gardeła Leszek, Kajkowski Kamil

Głowa przez wieki, „Archeologia Żywa” 4 (62), 2012, 58.

[Dot. Międzynarodowego Spotkania Interdyscyplinarnego *Motywy Przez Wieki. Motyw głowy w perspektywie porównawczej*, Bytów 13–14.04.2012]

33. Gardeła Leszek, Kajkowski Kamil

Międzynarodowe Spotkania Interdyscyplinarne – Motywy Przez Wieki. Motyw głowy w perspektywie porównawczej, Bytów 13–14 kwietnia 2012 r., „Pomniki Dawnego Prawa” 18, 2012, 26–31.

Gediga Bogusław (red.)

Zob. Buko Andrzej, *Główne...*; Gralak Tomasz; Woźny Jacek.

34. Gralak Tomasz

Przyczyny i formy zróżnicowania kultur przeworskiej i wielbarskiej, [w:] *Rytm przemian kulturowych w pradziejach i średniowieczu*, red. B. Gediga, A. Grossman, W. Piotrowski, Biskupin 2012, 389–410.

(Prace Komisji Archeologicznej; 19. Biskupińskie Prace Archeologiczne; 9)

Grassel Philipp

Zob. Loose Jasmin... .

Grossman Anna (red.)

Zob. Buko Andrzej, *Główne...*; Gralak Tomasz; Woźny Jacek.

35. Gut Agnieszka

Symbolika herbów współczesnych zachodniopomorskich gmin wiejskich, [w:] *Wież w heraldyce i sfragistyce polskiej*, red. A. Gut, P. Gut, Warszawa 2012, 215–234.

Gut Agnieszka, Gut Paweł (red.)

Zob. Gut Agnieszka.

Gut Paweł

Zob. Sąsiedzi... .

36. Guzikowski Krzysztof

Wöllin als Bischofs- und Kastellanssitz. Ende von der Glanzperiode des mächtigen Handelsemporiums an der Ostsee, „*Studia Maritima*” 25, 2012, 9–23.

[Streszcz. pol.: *Wolin jako siedziba biskupa i kasztelana. Schyłek świetności potężnego emporium handlowego nad Bałtykiem*]

Horoszek Genowefa

Zob. *Sąsiedzi...*

37. Hlebionek Marcin

Przywilej lokacyjny miasta Trzcianka w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie, „*Szcze-
ciński Informator Archiwalny*” 21, 2012, 9–28.

38. Igel Karsten

*Zur Geschichte des Greifswalder Franziskanerklosters Anlässlich des 750. Jahrestages der Kloster-
gründung am 29. Juni 1262*, „*Greifswalder Beiträge zur Stadtgeschichte, Denkmalpflege
und Stadtsanierung*” 6, 2012, 4–15.

Jaeger Mateusz (red.)

Zob. Makarowicz Przemysław.

39. Jäger Markus

Palace i dwory Nowej Marchii, [w:] *Wędrówki między Odrą a Drawą. Spotkanie z Nową Marchią*,
red. P. Rutkowski, Poczdam 2012, 52–57.

(Poczdamska Biblioteka Europy Środkowej i Wschodniej. Podróże Kulturalne)

40. Janowski Andrzej, Kurasiński Tomasz, Pudło Piotr

Sign, a symbol or a letter? Some remarks on omega marks inlaid on early medieval sword blades,
„*Acta Universitatis Lodziensis. Folia Archaeologica*” 24, 2012, 83–110.

[Lipiany]

41. Jarzewicz Jarosław

Sakralna architektura średniowiecza, [w:] *Wędrówki między Odrą a Drawą. Spotkanie z Nową
Marchią*, red. P. Rutkowski, Poczdam 2012, 128–133.

(Poczdamska Biblioteka Europy Środkowej i Wschodniej. Podróże Kulturalne)

42. Józwik Leszek

*Spory i napady graniczne, rozboje, waśnie, konflikty społeczne i religijne w Walczu oraz innych
miejscowościach ziemi Wałeckiej (XVI–XVIII w.)*, „*Zeszyty Wałeckie*” 8, 2012, 5–35.

43. Jungklaus Bettina, Krauskopf Christof

Appendix: *Human skeletal remains from the „Gruttpott” at Stolpe [on the Oder]*, „*Acta Militaria
Mediaevalia*” 8, 2012, 210–212.

44. Kajkowski Kamil

Boar in the symbolic and religious system of Baltic Slavs in the Early Middle Ages, „*Studia Mytho-
logica Slavica*” 15, 2012, 201–215.

[Kamień Pom., Kołobrzeg, Rugia, Szczecin, Wolin]

45. Kajkowski Kamil

Czy bogowie Pomorzan łaknęli krwi obcych?, [w:] *Obcy. Funeralia Lednickie – spotkanie 14*,
red. W. Dzieduszycki, J. Wrześniński, Poznań 2012, 55–77.

[M.in.: Arkona, Cedynia, Dębczyno, Rów, Strzykocin, Świelubie, Wolin]

46. Kajkowski Kamil

„*Erat praetera ibi quercus ingens et frondosa...*”. *Dąb w przedchrześcijańskich wierzeniach na Pomorzu
wczesnośredniowiecznym*, [w:] 8. *Ogólnopolska Konferencja Naukowa – Las w kulturze Polskiej.
Materiały z konferencji, Janów Lubelski 22–24.10.2010*, red. W. Łysiak, Poznań 2012, 39–46.

47. Kajkowski Kamil

Rola napojów alkoholowych w obrzędowości Słowian Nadbałtyckich, [w:] *Barbarzyńcy u bram.
Monografia oparta na materiałach z 6. Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza
Bałtyckiego, Wolin 5–7.08.2011*, red. M. Franz, Z. Pilarczyk, Toruń 2012, 265–289.

(*Mare Integrans. Studia nad dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego*)

[M. in: Arkona, Szczecin]

48. Kajkowski Kamil, Gardęła Leszek

Międzynarodowe Spotkania Interdyscyplinarne – Motywy Przez Wieki. Motyw głowy w perspektywie porównawczej, Bytów 13–14.04.2012, „Pomniki Dawnego Prawa” 18, 2012, 26–31.

Kajkowski Kamil

Zob. Gardęła Leszek..., *Głowa... / Międzynarodowe...*; Kuczkowski Andrzej...

Karge Wolf (red.)

Zob. Tesch Henry.

49. Kociuba Jarosław

Pomorze. Praktyczny przewodnik turystyczny po ziemiach dawnego Księstwa Pomorskiego, Szczecin 2012, 708.

50. Komorowska Ewa

„*Rachowaniena Kołodoczkach*”, czyli o sposobach płacenia, rachowania i mierzenia dawnych Słowian, [w:] 12. Zachodniopomorski Festiwal Nauki. Spotkania z nauką w Kamieniu Pomorskim i w Dziwnowie, Szczecin–Kamień Pom.–Dziwnów 2012, 43–52.

51. Konze Marlies, Samariter Renate

Bauten des Krieges – Festungen im Süden von Stralsund. Dank ihrer insulären Lage und der mittelalterlichen Mauer..., „Archäologie in Deutschland” 6 (28), 2012, 68–71.

52. Konze Marlies, Samariter Renate

Werft am Sund, „Archäologie in Deutschland” 2 (28), 2012, 48–49.
[Stralsund]

Kopydłowski Janusz (oprac.)

Zob. Szumowska-Charbin Monika (oprac.)...

53. Kostkiewicz-Górska Grażyna, Zielińska Danuta (oprac.)

Materiały do bibliografii historii regionu [Nowej Marchii] za rok 2011, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 19, 2012, 597–543.

Kościelna Alicja

Zob. *Sąsiedzi...*

54. Kotla Ryszard (oprac.)

Potężny zakon na skraju Puszczy Bukowej / Stargard – klejnot Pomorza / Groby olbrzymów – „megalityczne piramidy” / Gdzie Joannici monety podrabiali / Skansen Słowian i Wikingów / Katedra z wirydarzem / Święte góry pogan i chrześcijan / Królewskie miasto Darłowo / Kamienne kręgi Gotów i Gepidów, [w:] 50 cudów Pomorza Zachodniego = 50 Wunder Westpommerns, red. P. Szyliński, Warszawa 2012, 65–68; 95–100; 109–112; 155–158; 179–183; 185–197; 203–206; 207–211; 231–234.

[Darłowo, Grzybnica, Kamień Pom., Kołbacz, Koszalin, Mostowo, Stare Drawsko, Stargard Szcz.]

Kościk Elżbieta (red.)

Zob. Rosik Stanisław, „*Atrium*” ...

55. Kościelna Joanna A.

Głosy umarłych, [cz. 1–5], „Gazeta Chojeńska” 19–23, 2012.
[Chojna – epitafia kościoła Panny Marii]

56. Kościelna Joanna A.

Kronika wypadków königsberskich, „Gazeta Chojeńska” 1–31/32, 2012.
[Kronika Chojny 16–18 w.]

57. Kościelna Joanna A.

O więzieniach, symbolach i narzędziach władzy sądowniczej w dawnej Chojnie oraz strasznej historii komtura z Rurki słów kilka, [cz. 1–3], „Gazeta Chojeńska” 1–3, 2012.

58. Kościelna Joanna A.

Z dziejów Żydów w Königsbergu, [cz. 1–3], „Gazeta Chojeńska” 9–11, 2012, 4.
[Chojna 14–19 w.]

59. Kowal Anna (oprac.)

Bibliografia regionu koszalińskiego w wyborze (01.01.2011 – 31.12.2011), „Rocznik Koszaliński” 40, 2012, 215–230.

Krasnodębska Kinga

Zob. *Sąsiedzi...*

60. Kraszczuk Robert

Katalog zbiorów ziemi waleckiej i okolic, cz. 1: *Epoka kamienia*, „Studia i Materiały do Dziejów Ziemi Waleckiej” 3, 2012, 9–28.

61. Krauskopf Christof

Weapon finds from the „Gruttpott” at Stolpe on the Oder = Znaleziska broni i uzbrojenia z „Gruttpott” w Stolpe nad Odrą, „Acta Militaria Mediaevalia” 8, 2012, 177–210.

Krauskopf Christof

Zob. Jungklaus Bettina.

62. Kriegseisen Jacek

Nowe ustalenia dotyczące złotnictwa oraz znaków miejskich Słupska i Sławna, [w:] *Całe srebro Rzeczypospolitej*, red. J. Kriegseisen, Warszawa 2012, 243–254.

Kroczyński Hieronim

Zob. DP: (pw).

63. Kuczkowski Andrzej, Kajkowski Kamil

Nourishment for the Soul – Nourishment for the Body. Animal Remains in Early Medieval Pomeranian Cemeteries, [w:] *Ritual Killing and Burial of Animals. European Perspectives*, ed. A. Pluskowski, Oakville 2012, 34–50.

[M.in.: Barwino, Cedynia, Cewlino, Góra Chełmska, Krągi, Letnin, Pyrzyce, Rąbino, Świelubie, Wolin]

Kuczkowski Andrzej

Zob. DP: Polechoński Piotr.

64. Kujawska Alicja

Pozamilitarne funkcje grodów wczesnośredniowiecznych na przykładzie Pomorza. Aspekt użytkowy i sfera symboliki?, [w:] *Ze studiów nad wczesnośredniowiecznym Pomorzem*, red. W. Świętosławski, Łódź 2012, 127–161.

(Acta Archaeologica Lodziensia; 58)

[M.in.: Bardy, Białogard (okręg), Kędrzyno, Kołobrzeg (okręg), Kołobrzeg–Budzistowo, Pyrzyce (okręg), Szczecin, Świelubie, Trzebiatów, Wolin]

Kurasiński Tomasz

Zob. Janowski Andrzej.

65. Kwiatkowski Karol

Motywy azjatyckie na ceramice nowożytnej ze Stargardu. Zarys problematyki, [w:] *Trzebiatów – spotkania pomorskie 2012*, Trzebiatów–Gdynia 2013, 189–197.

66. Libert Lutz

Zwei vorgeschichte Einbäume aus Passow, „Angermünder Heimatkalender” 2013, 2012, 49–52.

67. Łodzińska Ewa, Wieczorek Waldemar

Pomorze, Przewodnik + atlas, Warszawa 2012, 352.

(Polska Niezwykła. Regiony)

68. Loose Jasmin, Grassel Philipp

Mittelalterliche Schiffsholzfunde in Stralsund. Fundplatz 333 im Quartier Frankenhof, „Skyllis. Zeitschrift für Unterwasserarchäologie” 2 (12), 2012, 177–182.

[Referat z sesji naukowej *In Poseidons Reich XVII- Seeschlachten*, Stralsund 2012]

Łücke Monika (red.)

Zob. Schoebel Martin.

Łuczak Marek

Zob. Rudnicki Marek.

Łysiak Wojciech (red.)

Zob. Kajkowski Kamil, „Erat... .

69. Majewski Marcin

Przyczynek do dziejów ludwisarstwa chojeńskiego (do 1627 roku), „Rocznik Chojeński” 4, 2012, 103–111.

70. Makarowicz Przemysław

Zwischen baltischem Bernstein und transylvanischem Gold. Trzciniec-Kulturkreis – nordöstlicher Partner der Otomani / Füzesabony-Kultur, [w:] *Enclosed space – open society. Contact and exchange in the context of bronze age fortified settlements in Central Europe*, eds. M. Jaeger, J. Czebreszuk, K. P. Fischl, Poznań 2012, 177–214.

(Studien zur Archäologie in Ostmitteleuropa / Studia nad Pradziejami Europy Środkowej; 9) [M.in.: Güstow, Maszewo, Prenzlau, Żeliszewiec]

71. Makowski Andrzej

Piractwo morskie – barbarzyństwo, czy zwyczajowy sposób uprawiania handlu, [w:] *Barbarzyńcy u bram. Monografia oparta na materiałach z 6. Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego, Wólin 5–7.08.2011*, red. M. Franz, Z. Pilarczyk, Toruń 2012, 222–245. (Mare Integrans. Studia nad dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego)

Malinowski Bronisław (oprac.)

Zob. Szumowska-Charbin Monika (oprac.)... .

72. Marcinek Roman

Pomniki historii – najcenniejsze obiekty i zespoły zabytkowe w Polsce, Warszawa 2012, 200. [M.in. Kamień Pom., Stargard Szcz.]

Markiewicz Malwina (oprac.)

Zob. Szumowska-Charbin Monika (oprac.)... .

73. Messal Sebastian, Rogalski Bartłomiej

„Slavonisation” of the southwestern Baltic area. Preliminary report on the investigations in the Pyritz region, [w:] *Archaeology in Contemporary Europe. Brussels, 17–19.05.2011. Very beginning of Europe? Early-Medieval Migration and Colonisation (5th–8th century)*, eds. R. Annaert [et al.], Brussels 2012, 89–100. (Relicta Monograficën; 7)

74. Migdalski Paweł

Mała ojczyzna. Przykładowe scenariusze lekcji oraz uwagi nad nauczaniem historii regionalnej na przykładzie powiatu Gryfino, Chojna 2012, 58. (Terra Incognita; 1)

75. Migdalski Paweł

Szlak młodego Tillicha w Nowej Marchii, [w:] *Paul Tillich – teolog pogranicza. Śladami wielkiego myśliciela po Nowej Marchii*, red. P. Migdalski, Trzcińsko-Zdrój [et al.] 2012, 68–87. (Terra Incognita; 4)

76. Miechowicz Łukasz

Coins in the Western and Eastern Slavs burial practices in the Middle Ages – relicts of pagan beliefs or a sign of Christian traditions?, [w:] *Rome, Constantinople and Newly-Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence*, eds. M. Salamon [et al.], Kraków [et al.] 2012, 613–624. (U źródeł Europy Środkowo-Wschodniej; 1, 1)

77. Mierzwiński Andrzej

Biesiady w rytuale pogrzebowym nadodrzańskiej strefy pól popielnicowych, Wrocław 2012, 162.

Möller Gunnar (red.)

Zob. *Bemerkungen...* .

78. Musiał-Gąsiorowska Anna

Problemy związane z ochroną konserwatorską małych miast Pomorza Zachodniego na przykładzie Reska, „Zachodniopomorskie Wiadomości Konserwatorskie” 5, 2012, 97–104.

79. Musiałowski Adam

Wczesnośredniowieczna mennica fałszerska na Pomorzu?, [w:] *Pieniądz i systemy monetarne – wspólne dziedzictwo Europy. Materiały z 10. Międzynarodowej Konferencji Numizmatycznej, Augustów, 18–21.09.2012*, red. K. Filipow, Augustów–Warszawa 2012, 108–111.

[M. in.: Kamień Pom., Widuchowa, Wolin. Dot. Pawłówka, woj. pomorskie]

80. Nocoń Maciej

Renowacja średniowiecznych murów obronnych, „Renowacje i Zabytki” 3, 2012, 156–161.

[Trzcińsko-Zdrój]

81. Nowicki Wacław

Koszalin i okolice, wyd. 2, Gdynia 2012, 152.

82. Obst Karsten, Ansoerge Jörg

Exkursionsführer Geologie und Landschaftsentwicklung der Greifswalder Oie (Exkursion D am 12.04.2012), „Jahresberichte und Mitteilungen des Oberrheinischen Geologischen Vereins” 94, 2012, 213–264.

83. Ossowski Waldemar

Early modern and pre-industrial archaeological inland ship's finds from Poland, [w:] *Between Continents. Proceedings of the Tivelfth International Symposium on Boat and Ship Archaeology, Istanbul 2009*, ed. N. Günsenin, Istanbul 2012, 253–259.

[M.in.: Kołobrzeg, Stargard Szcz., Szczecin]

84. Owczarek Zenon

Nowe Warpno i okolice na starych pocztówkach ze zbiorów Zenona Owczarka, Szczecin 2012, 144.

85. Paszkiewicz Borys

[*Znaleziska numizmatyczne*]. *Budzistowo, gm. Kołobrzeg, pow. kołobrzesci*, „Wiadomości Numizmatyczne” 1 (56), 2012, 130.

86. Pawłowska Agnieszka

Ikongraphie der Zunfzzeichen in Pommern (17.–18. Jh.), „Studia Maritima” 25, 2012, 81–89.

[Streszcz. pol.: *Ikongrafia godeł cechowych na Pomorzu (XVII–XVIII w.)*]

Pawłowska Agnieszka

Zob. *Sąsiedzi...*

87. Pałowska Katarzyna

Złote monety w zbiorach Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, „Przegląd Numizmatyczny” 3, 2012, 57.

Pilarczyk Zbigniew (red.)

Zob. Babij Paweł; Kajkowski Kamil, *Rola...*; Makowski Andrzej; Sikora Jerzy, *Wczesnośredniowieczne...*; Szczepanik Paweł, *Maski...*

88. Piotrowski Andrzej

Tsunami na polskim wybrzeżu Bałtyku, [w:] *12. Zachodniopomorski Festiwal Nauki. Spotkania z nauką w Kamieniu Pomorskim i w Dziwnowie*, Szczecin–Kamień Pom.–Dziwnów 2012, 31–34.

89. Piotrowski Robert

Museen und Museumsinitiativen in der ehemaligen Neumark, „Museumsblätter. Mitteilungen des Museumsverbandes Brandenburg” 21, 2012, 32–37.

[Nowa Marchia]

Piotrowski Wojciech (red.)

Zob. Buko Andrzej, *Główne...*; Gralak Tomasz; Woźny Jacek.

90. Plany

Plany miast w zasobie Archiwum Państwowego w Koszalinie = Stadtpläne im Bestand des Staatsarchivs Koszalin = City maps in the collection of National Archive in Koszalin, red. J. Chojecka [et al.], Warszawa 2012, 115.

Pluskowski Aleksander (red.)

Zob. Kuczkowski Andrzej...

91. Płonka Tomasz

Kultura symboliczna społeczeństw łowiecko-zbierackich środkowej Europy u schyłku paleolitu, Wrocław 2012, 558 + CD-ROM.

(Acta Universitatis Wratislaviensis. Studia Archeologiczne; 45)

[M in.: Dobiegiew, Rusinowo, Słupsk]

92. Pronobis Witold

Powstanie miast nowomarchijskich, [w:] *Wędrowki między Odrą a Drawą. Spotkanie z Nową Marchią*, red. P. Rutkowski, Poznań 2012, 79–84.

(Poznańska Biblioteka Europy Środkowej i Wschodniej. Podróże Kulturalne)

Pudło Piotr

Zob. Janowski Andrzej.

93. Przybyła Marzena J.

Jünger- und spätkaiserzeitliche Metallnadeln aus dem Südtteil Nordeuropas. Rregionale Differenzierung, Verwendung und sozialer Kontext, „Recherches Archeologiques” 4, 2012, 5–67.

[Dzierżęcin]

Rodin Uwe

Zob. Sąsiedzi...

94. Rodzińska-Nowak Judyta

Gospodarka żywnościowa ludności kultury przeworskiej, Kraków 2012, 284.

(Opera Archeologiae Iagellonicae; 2)

[M. in.: Choszczno, Dębczyno, Lubieszewo (pow. Gryfice)]

Rogalski Bartłomiej

Zob. Messal Sebastian...

95. Rösel Günter

Usedom und Wolin entdecken, Berlin 2012, 160.

96. Rosik Stanisław

„Atrium” szatana i „oblubieńca” bamberskiego biskupa Ottona. Pomorze w dwunastowiecznej debacie mnichów z Michelsbergu, [w:] *Sic erat in fatis. Studia i szkice historyczne dedykowane profesorowi Bogdanowi Rokowi*, t. 1, red. E. Kościk, [et al.], Toruń 2012, 114–126.

97. Rosik Stanisław

Greeks and Romans in pagan Wolin. Integrating the Barbarians into the collective memory of the Latin West at the time of the conversion of the Slavs, [w:] *Rome, Constantinople and Newly-Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence*, eds. M. Salamon [et al.], Kraków [et al.] 2012, 195–201.

(U źródeł Europy Środkowo-Wschodniej; 1, 1)

Rutkowski Paweł (red.)

Zob. Gahlbeck Christian; Jäger Markus; Jarzewicz Jarosław; Pronobis Witold; Rymar Edward, *Nowomarchijskie...*; Vogel Werner; Zamki...

98. Rymar Edward

Nowa Marchia wobec wojen husyckich i roszczeń brandenburskich. Kryzys przysięgowy (1426–1432), „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 19, 2012, 11–22.

99. Rymar Edward

Nowomarchijskie nowości [wydawnicze] pierwszej połowy 2012 roku, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 19, 2012, 477–489.

[Wśród omówionych publ. m.in.: *Wędrówki między Odrą a Drawą. Spotkanie z Nową Marchią*, red. P. Rutkowski, Potsdam 2012]

100. Rymar Edward

Nowomarchijska rodzina rycerska von Wrech (Vrege, Werch, Werg, Wreche, Wreech, Wregh, Wreich, Wreige, Wrig, Wrechow) w XIII–XVI wieku, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 19, 2012, 313–317.

101. Rymar Edward

Pierwsze stulecie zachodniopomorskiego miasta Nowogard (do końca XIV w.), „Zeszyty Kulickie” 9, 2012, 19–40.

102. Rymar Edward

Wojny i spory pomorsko-brandenburskie w XV–XVI wieku, Zabrze–Tarnowskie Góry 2012, 216. (Bitwy/Taktyka; 46)

Rymar Edward

Zob. DP: Twardochleb Bogdan.

Salamon Maciej (red.)

Zob. Miechowicz Łukasz; Rosik Stanisław.

Samariter Renate

Zob. Ansorge Jörg...; Konze Marlies...; Bauten... / Werft...

103. Sądzi

Sądzi w Europie. Księstwo Pomorskie i Królestwo Polskie (1000–1648). Wystawa archiwalna = Nachbarn in Europa. Herzogtum Pommern und Königreich Polen (1000–1648). Archivalische Ausstellung, Kraków–Szczecin–Greifswald 2012, red. M. Schoebel [et al.], Szczecin 2012, 322. [Autorzy tekstów i regestów: Schoebel Martin, Rodin Uwe, Gut Paweł, Kościelna Alicja, Pawłowska Agnieszka, Horoszko Genowefa, Krasnodębska Kinga]

104. Schanz E[lke]

Seltene Gewandspange der spätmittelalterlichen Oberschicht, „Archäologie in Deutschland”, 4 (28), 2012, 44. [Altentreptow]

105. Schoebel Martin

Stolpe bei Anklam, [w:] *Mönchsklöster der Benediktiner in Mecklenburg, Vorpommern, Sachsen-Anhalt, Thüringen und Sachsen*, [Teil] 2, Hrsg. M. Lücke, U. Faust, St. Ottilien 2012, 1421–1440. (Germania Benedictina; 10)

Schoebel Martin

Zob. Sądzi...

106. Schönrock Felix

Erhalt oder Abbruch? Zur Baugeschichte der Greifswalder Franziskanerkirche in der Neuzeit, „Greifswalder Beiträge zur Stadtgeschichte, Denkmalpflege und Stadtsanierung” 6, 2012, 34–41.

107. Sikora Jerzy

Wczesnośredniowieczne pochówki szkieletowe jako przejaw barbarzyńskiej mentalności? Przykłady pomorskie, [w:] *Barbarzyńcy u bram. Monografia oparta na materiałach z 6. Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego, Wólin 5–7.08.2011*, red. M. Franz, Z. Pilarczyk, Toruń 2012, 88–103.

(Mare Integrans. Studia nad dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego)

[M. in.: Żydowo. Zawiera mapę: Wybrane wczesnośredniowieczne cmentarzyska na Pomorzu, 103]

108. Sikorski Bogumił

Nieznane lub mało znane monety zastępcze i żetony Wielkopolski, Pomorza i Mazur, cz. 5, „Biuletyn Numizmatyczny” 1 (365), 2012, 23–28.

[M. in.: Lubieszewo (pow. Drawsko), Miłomyśl]

109. Sikorski Bogumił

Nieznane lub mało znane monety zastępcze i żetony Wielkopolski, Pomorza i Mazur, cz. 6, „Biuletyn Numizmatyczny” 2 (366), 2012, 113–122.

[M. in.: Ostrowąsy]

110. Sikorski Bogumił

Nieznane lub mało znane monety zastępcze i żetony Wielkopolski, Pomorza i Mazur, cz. 7, „Biuletyn Numizmatyczny” 3 (367), 2012, 189–202.

[Radacz, Redzikowo, Stare Kaleńsko, Strzekęcino, Szczecin]

111. Sikorski Bogumił

Nieznane lub mało znane monety zastępcze i żetony Wielkopolski, Pomorza i Mazur, cz. 8, „Biuletyn Numizmatyczny” 4 (368), 2012, 265–272.

[Świnoujście, Węgorzyno]

112. Solarska Katarzyna

Ceramika funeralna kultury pomorskiej opatrzona symboliką apotroficzną, [w:] *Hic mortui vivunt. Z badań nad archeologią funeralną*, red. S. Czopek, Rzeszów 2012, 169–182.

(Collectio Archaeologica Resoviensis; 20)

[M. in.: Piotrowice, Popowo]

113. Szumowska-Charbin Monika, Foltyn Rafał, Dudź Jerzy, Markiewicz Malwina, Kopydłowski Janusz, Budziałkowski Jerzy, Malinowski Bronisław (oprac.)

Sprawozdania z działalności muzeów Pomorza Środkowego w roku 2011, „Koszalińskie Zeszyty Muzealne” 32, Seria B–9: Muzealnictwo, 2012, 152.

[Bobolice, Bytów, Darłowo, Kołobrzeg, Koszalin, Słupsk, Szczecinek]

114. Syska Ewa

W sprawie poprawnego wizerunku średniowiecznego herbu nowomarchijsko-pomorskich Kenstelów, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 19, 2012, 101–104.

115. Szczepanik Paweł

Miski w kulturze pogańskich Słowian Zachodnich. Atrybut rytualno-obrzędowy, czy fetysz religijny?, [w:] *Barbarzyńcy u bram. Monografia oparta na materiałach z 6. Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego, Wolin 5–7.08.2011*, red. M. Franz, Z. Pilarczyk, Toruń 2012, 88–103.

(Mare Integrans. Studia nad dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego)

116. Szczepanik Paweł

Obcy to, czy nie obcy? O odmiennych formach pochówku na cmentarzyskach wczesnośredniowiecznych Słowian Zachodnich, jako domniemanym wyznaczniku „obcości”, [w:] *Obcy. Funeralia Lednickie – spotkanie 14*, red. W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński, Poznań 2012, 403–409.

117. Szczepanik Paweł, Wadył Sławomir

Uwagi o przestrzeni sakralnej północno-zachodniej słowiańszczyzny i Prus we wczesnym średniowieczu, „Pruthenia” 7, 2012, 37–65.

Szyliński Piotr (red.)

Zob. Kotla Ryszard (oprac.).

118. Szymczyk Magdalena

Nowożytny warsztat garncarski w Mysliborzu (Soldin), [w:] *Trzebiatów – spotkania pomorskie 2011*, Trzebiatów–Gdynia 2012, 181–188.

Świętosławski Witold (red.)

Zob. Garas Monika.

119. Tesch Henry

Stiftung Mecklenburg und die Landesgeschichte in Mecklenburg-Vorpommern, [w:] Adel in Mecklenburg. Wissenschaftliche Tagung der Stiftung Mecklenburg in Zusammenarbeit mit der Historischen Kommission für Mecklenburg am 26–27.11.2010 in Schwerin, Hrsg. W. Karge, Rostock 2012, 7–10.

120. Vogel Werner

Kilka uwag o historii Nowej Marchii, [w:] Wędrowki między Odrą a Drawą. Spotkanie z Nową Marchią, red. P. Rutkowski, Poczdam 2012, 9–16.
(Poczdamska Biblioteka Europy Środkowej i Wschodniej. Podróże Kulturalne)

Volksdorf Dietmar (red.)

Zob. *Bemerkungen...*

121. Werlich Ralf G.

Zur Entwicklung ständischer Partizipation an der Herrschaftsausübung im mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Pommern – ein Überblick, [w:] Vertrag von Ripen 1460 und die Anfänge der politischen Partizipation in Schleswig-Holstein, im Reich und in Nordeuropa. Ergebnisse einer internationalen Tagung der Abteilung für Regionalgeschichte der CAU zu Kiel 5–7.03.2010, Hrsg. O. Auge, B. Büsing, Ostfildern 2012, 275–298.

122. Widner Matthias

Kommunikation zwischen den wendischen und preussischen Hansestädten in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts, „Studia Maritima” 25, 2012, 171–179.
[M. in. Stralsund. Sterszcz. pol.: *Komunikacja między wendyjskimi i pruskimi miastami Hanzy w drugiej połowie XIV wieku*]

Wieczorek Waldemar

Zob. *Lodzińska Ewa...*

123. Wiśniewski Andrzej

Przejawy zachowań technologicznych ludzi u schyłku plejstocenu środkowego, Wrocław 2012, 687.

Witkowski Rafał

Zob. DPI: *Pastuszka Wojciech*, 13.04.2012.

124. Wolin

Wolin miastem skarbów, „Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie” 3, 2012, 6.

125. Wolke Lars E.

Swedish Navy and Pomerania, 1700–1721. Strategic Asset or Burden?, „Skylis. Zeitschrift für Unterwasserarchäologie” 1 (12), 2012, 47–56.
[Referat z sesji naukowej *In Poseidons Reich XVII – Seeschlachten*, Stralsund 2012]

126. Wojtkowiak Joanna

Skandynawskie wpływy kulturowe w Wolinie (IX–XI wiek), Wrocław 2012, 162.
[Podstawę książki stanowi praca magisterska napisana pod kier. prof. Przemysława Wiśniewskiego, broniąca na Uniwersytecie Wrocławskim: *Słowiańsko-normańskie wpływy kulturowe na przykładzie emporium w Wolinie (IX–XI w.)*]

127. Woźny Jacek

Palimpsestowa natura pradziejowych miejsc kultowych, [w:] Rytm przemian kulturowych w pradziejach i średniowieczu, red. B. Gediga, A. Grossman, W. Piotrowski, Biskupin 2012, 165–176.
(Prace Komisji Archeologicznej; 19. Biskupińskie Prace Archeologiczne; 9)
[M. in.: *Koszalin – Góra Chełmska*]

Wrześniński Jacek (red.)

Zob. *Kajkowski Kamil, Czy bogowie...; Szczepanik Paweł, Obcy...*

Wywrot-Wyszkowska Beata

Zob. *Bogucki Mateusz...*

128. Zacharewicz Mateusz

Zanim powstało miasto, część 1–7, „Temat Szczecinecki” 600–607, 2012, 19.

[Seria jest obszernym fragm. pracy magisterskiej napisanej pod kier. prof. Mariana Ręb-
kowskiego, obronionej na Uniwersytecie Szczecińskim w 2011: *Osadnictwo grodowe
w rejonie jeziora Radacz, Wielimie, Wierchowu we wczesnym średniowieczu (VI–XI w.)*]

Zadros–Kułaga Sławomir

Zob. DPI: Pastuszka Wojciech, 20.10.2012.

Zalewski Paul (red.)

Zob. Florjanowicz Paulina.

129. Zamki

Zamki, palce, dwory, kościoły i parki [Nowej Marchii], [w:] *Wędrówki między Odrą a Drawą.
Spotkanie z Nową Marchią*, red. P. Rutkowski, Potsdam 2012, 17–183.

(Poczdamska Biblioteka Europy Środkowej i Wschodniej. Podróże Kulturalne)

[M in.: Barlinek, Bierzwnik, Cedynia, Chojna, Choszczno, Chwarszczany, Marwice,
Moryń, Myślibórz]

Zielińska Danuta (oprac.)

Zob. Kostkiewicz-Górska Grażyna... .

Doniesienia w prasie (DP)

130. Bednarek Krzysztof

Archeolodzy wracają na wyspę, „Głos Koszaliński” 156, dod. „Głos Szczecinka”, 2012, 7.
[Żółte]

131. Bednarek Krzysztof

Kącina słowiańska, „Głos Koszaliński” 64, dod. „Głos Szczecinka”, 2012, 11.
[Żółte]

132. Bednarek Krzysztof

Nasza historia, „Głos Koszaliński” 202, 2012, 8.
[Żółte]

133. Bednarek Krzysztof

Sensacja sprzed 1000 lat, „Głos Koszaliński” 149, 2012, 1.
[Żółte]

134. Bednarek Krzysztof

Szlakiem drawskich grodzisk, „Głos Koszaliński” 82, dod. „Głos Szczecinka”, 2012, 8.
[Dot. projektu ścieżki archeologiczno-historycznej po pojezierzu Drawskim oprac. przez
Eugeniusza Piecewicza i Tomasza Chorobę]

135. Bednarek Krzysztof

Targ na wodzie. Odkrycia archeologiczne nad jeziorem Zarańsko, „Głos Koszaliński” 173, 2012, 9.
[Dot. wystawy: *Wyspa Świętych Koni – badania archeologiczne w miejscowości Żółte na wyspie
jeziora Zarańskiego w latach 2004–2010*, Dworzec PKP Drawsko Pomorskie, 27.07.2012]

136. Borkowski Jacek, Barcikowska Aleksandra (rozm.)

Zbadają, jak daleko sięgał rynek, „Miasto. Tygodnik Koszaliński” 32, 2012, 5.

137. Borkowski Jacek, Polechoński Piotr (rozm.)

Stary Koszalin potrafi zaskoczyć, „Głos Koszaliński” 168, dod. „Głos Koszalin”, 2012, 7.

138. Boroń Joanna

Historia miasta ukryta pod ziemią, „Głos Koszaliński” 155, 2012, 5.
[Koszalin]

139. Bruska Elżbieta

Dostojny margrabia Hodo napadł na Mieszka – 1040 lat temu pod Cedynią, „Kurier Szczeciński”
120, 2012, 17.

- 140. Bruska Elżbieta**
Pomorze mało znane. Wędlowie i Tuczynscy, „Kurier Szczeciński” 159, 2012, 13.
 [Tuczno]
- 141. Bruska Elżbieta**
Pomorze mało znane. Szachownice, kubki, pregi, „Kurier Szczeciński” 169, 2012, 17.
- 142. Bruska Elżbieta**
Pomorze mało znane. Pod Siemczynem się zaczęło, „Kurier Szczeciński” 86, 2012, 21.
- 143. Bruska Elżbieta**
Wędlowie i Tuczynscy, „Kurier Szczeciński” 159, 2012, 13.
- 144. (cz. b.)**
Ruiny cenne jak złoto, „Kurier Szczeciński” 24, 2012, 4.
 [Dobra Nowogardzka]
- 145. Dudź Jerzy**
Ze zbiorów Muzeum Regionalnego [w Szczecinku]. Tajemnicza hostierka / Tarcza trumienna / Znamienici goście na szczecineckim zamku, „Temat Szczecinecki” 605/612/619, 2012, 16.
- 146. Dużak Piotr**
Ścinano nim głowy, „Kurier Szczeciński” 224, 2012, 9.
 [Stargard Szczeciński, Muzeum Archeologiczno-Historyczne – miecz katowski]
- 147. Dziadul Marian**
Mumie w mroku krypty, „Głos Szczeciński” 40, 2012, 10.
 [Białowąs, Ostre Bardo, Tychowo]
- 148. Gasiul Jerzy**
Znane – nieznanne, cz. 1–4: *Zaczęło się od dziurawego mostu*, „Temat Szczecinecki” 604–607, 2012, 17.
 [Szczecinek 14–18 w.]
- 149. Gasiul Jerzy**
Znane – nieznanne, cz. 5–7: *Tajemnica Wzgórza Marientron*, „Temat Szczecinecki” 608–610, 2012, 17.
 [Szczecinek]
- 150. Gasiul Jerzy**
Znane – nieznanne, cz. 8: *Wielka powódź*, „Temat Szczecinecki” 611, 2012, 17.
 [Szczecinek 18–19 w.]
- 151. Gasiul Jerzy**
Znane – nieznanne, cz. 9–10: *Dwie palmowe niedziele, ogień i piwo*, „Temat Szczecinecki” 612–613, 2012, 17.
 [Szczecinek – pożary 16–20 w.]
- 152. Gasiul Jerzy**
Znane – nieznanne, cz. 29–30: *Pozostały tylko drzewa*, „Temat Szczecinecki” 632–633, 2012, 17.
 [Szczecinek – synagoga]
- 153. Gasiul Jerzy**
Znane – nieznanne, cz. 37–41: *Święty Mikołaj przy Kaznodziejskiej*, „Temat Szczecinecki” 639–645, 2012, 17.
 [Szczecinek – kościół św. Mikołaja]
- 154. (gra)**
Dzieje spisane – „Stargardia” i zabytki archeologiczne, „Kurier Szczeciński” 31, 2012, 14.
- 155. (inf.)**
Ziemia Drawska jest nadal „nie odkryta” archeologicznie, „Powiatowa Gazeta Drawska” 16, 2012, 4.

- 156. (g. s.)**
Wystawa archeologiczna już otwarta, „Powiatowa Gazeta Drawska” 14, 2012, 16.
 [Dot. wystawy: *Wyspa Świętych Koni – badania archeologiczne w miejscowości Żółte na wyspie Jeziora Zarańskiego w latach 2004–2010*, UM Drawsko Pomorskie, 27.06.2012]
- 157. Jenda Emilia**
Wspaniały zabytek powstaje z ruin, „Merkuriusz Dębnowski” 4, 2012, 7–8.
 [Dolsk – pałac]
- 158. Krężelewska Joanna**
Odkopali ludzkie szczątki, „Głos Koszaliński” 160, 2012, 5.
 [Koszalin]
- 159. Kroczyński Hieronim**
Najstarszy herb Kołobrzegu, „Kołobrzskie Wiadomości” 38, 2012, 13.
- 160. Kulig Karolina (oprac.)**
750-lecie Gryfic, „Gryfickie Echa” 23, 2012, 5.
- 161. Lipińska Elżbieta**
Wakacje z archeologami, „Kurier Szczeciński” 166, 2012, 12.
- 162. (m)**
100 lat muzeum – referaty, wystawy, uroczystości, „Kurier Szczeciński” 226, 2012, 16.
 [Koszalin – Muzeum]
- 163. Mada**
Sensacyjne znalezisko. Kamieńskie muzeum zyskuje eksponaty, „Kurier Szczeciński” 98, 2012, 3.
 [Kamień Pom. – Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej]
- 164. (MAS)**
Koniec badań na placu, „Głos Koszaliński” 294, 2012, 4.
 [Koszalin – rynek staromiejski]
- 165. Matura Jan**
Epitafium Barnima I, „Wieści Polickie” 301, 2012, 3, 6.
- 166. Matura Jan**
Handel w grodzie mścięcińskim, „Wieści Polickie” 297, 2012, 23.
- 167. Matura Jan**
Historia polickiego herbu, „Wieści Polickie” 296, 2012, 6.
- 168. Matura Jan**
Średniowieczne Police – kalendarium, „Wieści Polickie” 290, 2012, 4–5.
- 169. Migdalski Paweł, Ryss Robert (rozm.)**
Cedynia odkryta i nieodkryta, „Gazeta Chojeńska” 25, 2012, 2.
- 170. Mudzo Fryderyk**
Historia zabytkowego pałacu w Dolsku (Dölzig), „Merkuriusz Dębnowski” 4, 2012, 8–11.
- 171. Nagórski Rafał**
Tak szukają ruin klasztoru, „Głos Koszaliński” 87, dod. „Głos Sławna i Darłowa”, 2012, 1.
 [Darłowo]
- 172. Nagórski Rafał**
Tu był klasztor, „Głos Koszaliński” 84, 2012, 10.
 [Darłowo]
- 173. (olis)**
Nie wiecie, jakie skarby skrywają klasztorne mury, „Głos Gorzowa” 451, 2012, 4.
 [Bierzwnik]

- 174. Pawłowska Karolina**
Wyspa świętych koni, „Gość Niedzielny” 27, dod. „Gość Koszalińsko-Kołobrzeski”, 2012, 7.
 [Zólte]
- 175. Pieciewicz Eugeniusz**
Turysto przystań, gdy zaśpiewa ptak, „Powiatowa Gazeta Drawska” 11, 2012, 20.
 [Dot. projektu ścieżki archeologiczno-historycznej po Pojezierzu Drawskim]
- 176. Pieczyński Maciej**
Chęsa i słowiańscy wikingowie, „Głos Szczeciński” 292, 2012, 15.
- 177. Polechoński Piotr**
Archeolodzy wracają na rynek, „Głos Koszaliński” 156, 2012, 7.
 [Koszalin]
- 178. Polechoński Piotr**
Co oddała ziemia archeologom na szczycie Góry Chelmskiej, „Głos Koszaliński” 197, dod. „Głos Koszalina”, 2012, 7.
 [Tekst na podst.: **Borkowski Jacek, Kuczkowski Andrzej**, *Cussalyn – Cjöβlin – Koszalin. Źródła archeologiczne do dziejów Koszalina*, Koszalin 2012]
- 179. Polechoński Piotr**
Oto jest cennik kata, „Głos Szczeciński” 291, dod. „Głos ma Historia” 1, 2012, 7.
 [Koszalin]
- Polechoński Piotr**
 Zob. Borkowski Jacek... .
- 180. (pw)**
Sylwetka. Hieronim Kroczyński, „Kurier Szczeciński” 33, 2012, 2.
 [Kołobrzeżanin Roku 2011]
- 181. (QBA)**
Ruszają z wykopaliskami przed ratuszem, „Głos Koszaliński” 196, 2012, 4.
 [Koszalin]
- 182. Rudnicki Marek**
Zabytki spisane – teraz szukamy, „Głos Szczeciński” 16, dod. „Głos Szczecina” 36, 2012, 9.
 [Dot. publ.: **Łuczak Marek**, *Policja w walce o zabytki*, Szczecin 2012]
- Ryss Robert**
 Zob. Migdalski Paweł... .
- 183. Rzepczak Remigiusz**
Muzeum coraz bliżej. W trzecińskim młynie wodnym, „Kurier Szczeciński” 16, 2012, 3.
- 184. Stróżyk Katarzyna**
Tryglaw na dziedzińcu? Tajemnicze odkrycie archeologów, „Kurier Szczeciński” 67, 2012, 3.
 [Szczecin – Zamek Książąt Pom.]
- 185. Twardochleb Bogdan**
Wójny pomorsko-brandenburskie. Nowa książka prof. Edwarda Rymara, „Kurier Szczeciński” 190, 2012, 10.
 [Dot. publ.: **Rymar Edward**, *Wójny i spory pomorsko-brandenburskie w XV–XVI wieku*, Zabrze–Tarnowskie Góry 2012]

Doniesienia z portali internetowych (DPI)

- Jantarka Anna**
Archeologia Pomorza [online]. Dostęp [26.11.2014]: <http://archeopomorze.blogspot.com>
- 186. 20.06.2012**
Niezwykłe odkrycia w Wolinie! [Badania archeologiczne w ramach budowy nowego basenu jachtowego]

187. 23.08.2012

Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu: Oddział Historii Miasta. [Wystawa stała: „Dzieje Kołobrzegu”]

188. 06.09.2012

Muzeum Narodowe w Szczecinie: Zaginione – Ocalone. [Wystawa archeologiczna: Zaginione – Ocalone. Szczecińska kolekcja starożytności pomorskich, MNS 4.09.2012 – 24.02.2013]

189. 02.11.2012

Jak pozbyć się „wypierza”? Zabiegi antywampiryczne na cmentarzyskach pomorskich. [Cedynia, Dębczyno]

190. 20.12.2012

Na ratunek murom miejskim Chojny. [Inicjatywa Stowarzyszenia Terra Incognita]

Pastuszka Wojciech

Archeowiesci. Z pasją o przeszłości [online]. Dostęp [26.11.2014]: <http://archeowiesci.pl/>

191. 13.04.2012

Poszukiwania klasztoru kartuzów w Darłowie. [Rozmowa PAP z dr. Rafał Witkowskim]

192. 21.06.2012

Posąg i ustnik z XI w. odkryto w Wolinie. [Rozmowa PAP z Wojciechem Filipowiakiem]

193. 20.10.2012

Unikatowe polichromie z kaplicy templariuszy [w Chwarszczanach]. [Rozmowa PAP z Sławomirem Zadros-Kułągą]

